

Innst. S. nr. 22

(2006-2007)

Innstilling til Stortinget fra justiskomiteen

Dokument nr. 8:87 (2005-2006)

Innstilling fra justiskomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Odd Einar Dørum, Gunvald Ludvigsen, Gunnar Kvasheim og Gunn Berit Gjerde om å opprette en kompensasjonsordning for norske krigsseilere som satt i fangenskap i Afrika under den 2. verdenskrig

Til Stortinget

SAMMENDRAG

I dokumentet fremmes følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen legge fram forslag om en erstatningsordning for nordmenn i afrikansk fangenskap under den 2. verdenskrig."

Forslagsstillerne viser til at Stortinget har vedtatt flere ulike kompensasjonsordninger i forbindelse med den 2. verdenskrig, bl.a. til nordmenn i japansk fangenskap. Norske krigsseilere som satt i fangenskap i Afrika har imidlertid ikke fått noen form for kompensasjon fra den norske stat. Denne urett ønsker forslagsstillerne å rette opp.

En rekke norske sjøfolk ble under den 2. verdenskrig holdt i fangenskap i Afrika. I løpet av sommeren 1940 ble 26 norske skip holdt tilbake i franske kolonier i Nord- og Vest-Afrika, fremst i landene Senegal, Marokko og Algerie. I overkant av 700 nordmenn ble internert om bord på skipene eller ble satt i fengsler og fangeleirer langt inne i ørkenen. En del lyktes i å rømme fra fangenskap, mens de øvrige først ble befridd ved den allierte landgangen i Nord-Afrika i november 1942. For mange ble det altså et nesten to og et halvt år langt fangeopphold.

På lik linje med mange andre nordmenn som satt i fangenskap under krigen, har mange av de berørte denne saken gjelder fått fysiske og psykiske lidelser og

senskader av betydelig art som følge av krigsfangenskapet.

Forslagsstillerne mener det som hovedregel skal være en rimelig høy terskel for å bruke en tilpasset billighetserstatningsordning, men ser ikke at det er prinsipiell forskjell på nordmenn som satt i japansk fangenskap og fangenskap i afrikanske land, og finner det derfor rimelig at det etableres en erstatningsordning for nordmenn i afrikansk fangenskap etter de retningslinjer som nå er trukket opp av Stortinget etter behandling av St.meld. nr. 44 (2003-2004).

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, lederen Anne Marit Bjørnflaten, Ingrid Heggø, Hilde Magnusson Lydvo, og Tone Merete Sønsterud, fra Fremskrittspartiet, Jan Arild Ellingsen, Solveig Horne og Thore A. Nistad, fra Høyre, Elisabeth Aspaker og André Oktay Dahl, og fra Sosialistisk Venstreparti, Olav Gunnar Ballo, viser til at Stortinget har vedtatt flere ulike kompensasjonsordninger i forbindelse med den 2. verdenskrig.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti, har stor forståelse og medfølelse for de lidelser som mange av krigsseilerne ble utsatt for under 2. verdenskrig. Flertallet mener imidlertid at det ikke er gitt at alle som ble berørt av vanskelige forhold under 2. verdenskrig, skal tilkjennes en rimelighetskompensasjon. Det vises til St.meld. nr. 44 (2003-2004), som Stortinget har sluttet seg til, der det er gitt en generell vurdering av hvordan fremtidige krav fra ulike grupper skal behandles. Det er uttalt at det i utgangspunktet bør være en høy terskel for å utvide billighetserstatningsordningen.

Flertallet viser til at hovedregelen i billighetserstatningssaker er at det offentlige har hatt en innflytelse på det inntrufne og kan klandres. Flertallet kan ikke se at så er tilfelle når det gjelder krigsseilere i afrikansk fangenskap.

Flertallet viser videre til at den gruppe krigsseilere som satt i fangenskap i Afrika under 2. verdenskrig ikke kan likestilles med krigsseilere som satt i japansk fangenskap, da den norske stat gjennom fredsavtalen av 8. september 1951 hadde vanskeliggjort muligheten for nordmenn til å søke erstatning fra japanske myndigheter på grunn av internering under 2. verdenskrig. Det kan heller ikke sammenliknes med erstatningen som ble gitt norske jøder og deres etterlatte for den urett som var begått mot dem og deres familier under den 2. verdenskrig. I deres tilfelle ble det ansett at det forelå et erstatningsgrunnlag med hensyn til eiendelene som jødene ble fratatt under krigen, og at staten frafalt foreldelsesinnsigelsen.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet har merket seg at flere grupperinger har blitt tilkjent erstatninger, men at krigsseilerne som satt i fangenskap i Afrika under den 2. verdenskrig ikke kommer inn under noen av disse ordningene.

Disse medlemmer viser til den store og viktige innsats som våre sjøfolk bidro med under den 2. verdenskrig og er av den oppfatning at denne glemte gruppen også bør komme inn under en erstatningsordning for den tort og svie som de ble påført under sitt fangenskap.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at det i det forliggende forslag ikke er vurdert de reelle mulighetene for denne gruppen til å søke erstatning hos de stater som var ansvarlig for fangenskapet i Afrika. Disse medlemmer viser til at ikke alle dagens afri-

kanske stater var selvstendige på det tidspunktet og at det derfor må vurderes om tidligere kolonistater, eller de land som faktisk tok dem i fangenskap, kan holdes erstatningsansvarlig. Dersom denne gruppen ikke har reelle muligheter til å søke erstatning andre steder, må de ut fra menneskelige hensyn sikres en erstatningsordning i Norge.

FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 1

Stortinget ber Regjeringen legge fram forslag om en erstatningsordning for nordmenn i afrikansk fangenskap under den 2. verdenskrig.

Forslag fra Høyre:

Forslag 2

Stortinget ber Regjeringen utrede hvordan nordmenn i afrikansk fangenskap under 2. verdenskrig kan sikres erstatning enten fra de ansvarlige stater under 2. verdenskrig eller gjennom en erstatningsordning i Norge for de lidelser de har blitt påført.

KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har ellers ingen merknader, viser til dokumentet og rå Stortinget til å gjøre slikt

v e d t a k :

Dokument nr. 8:87 (2005-2006) - forslag fra stortingsrepresentantene Odd Einar Dørum, Gunvald Ludvigsen, Gunnar Kvasheim og Gunn Berit Gjerde om å opprette en kompensasjonsordning for norske krigsseilere som satt i fangenskap i Afrika under den 2. verdenskrig - vedlegges protokollen.

Oslo, i justiskomiteen, den 27. oktober 2006

Anne Marit Bjørnflaten
leder

Thore A. Nistad
ordfører